

A gyomor- és nyombélfekély (ulcus pepticum)

2008. 10. 06.

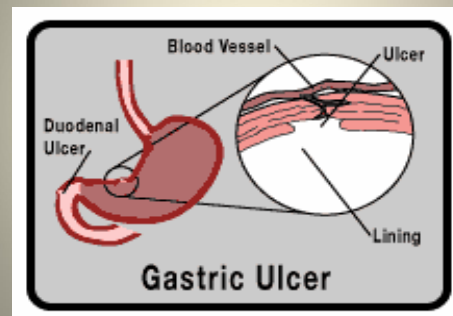
Vázlat

- Fogalom meghatározás
- Okok
- Tünetek, szövődmények
- Diagnózis
- Terápia
- Dietoterápia
 - Cél
 - Szakaszok
 - Szakaszokhoz igazodó ételek, ételcsoportok

Az erózió és a fekély

- nyálkahártyák körülírt hámhiánya
- a két elváltozás között mélységbeli különbség van
 - az erózió: csak a nyálkahártyára szorítkozik,
 - a fekély: a muscularis mucosa → submucosa → izomrétegbe is terjedhet (→ perforáció)

A fekély

A fekélybetegség kialakulása

- a sósav-pepszin szekréció **agresszív** hatása
- és a gasztro-duodenális nyálkahártya **védekező** mechanizmusa közti **egyensúly felbomlása**

A fekélybetegség kialakulásában szerepet játszó tényezők:

<i>Védekező mechanizmusok</i>	<i>Aggresszív faktorok</i>
• Mucosa épsége• Felületi sejtek nyák- és bikarbonát termelése• Nyálkahártya mikrocirkulációja• Prostaglandin szintézis	• <i>Helicobacter pylori</i>• Fokozott savszekréció• Fokozott pepszin termelés• Nem szteroid gyulladáscsökkentők• Gyulladás• Gyorsult motilitás• Nikotin, koffein, alkohol, szalicilátok• Stressz

Tünetek:

- az epigasztriális, periodikus fájdalom
 - étkezések után ½-1 órával jelentkezik
 - ételfogyasztás hatására enyhül
 - majd a gyomor kiürülése után újra jelentkezik
- hasi diszkomfort érzés
- hányinger
- napi többszöri, kis mennyiségű savas hányás
- gyomorégés
- hasi puffadás
- bőföggés
- étvágytalanság
- fogyás

A fekély mérete nem mutat összefüggést a tünetek erősségével!

Szövődmények

- okkult és manifeszt vérzés (hematemézis, melaena)
- perforációk, penetráció (fedett perforáció)
- szűkületek (pilórus sztenózis)
- malignus elfajulás (gyomorfekély)

Diagnózis

- endoszkópos vizsgálat
(gyomorfekély esetén biopszia és citológia vétele is)
- savszekréció vizsgálata

A gyomor- és nyombélfekély közti hasonlóságok és különbségek 1.

Gyomorfekély

- Kialakulásában a gyomor nyálkahártya védezőképességének csökkenése a döntő
- Általában hipaciditás jellemzi
- Helicobacter pylori: 80%
- Malignus elváltozás gyakoribb

Nyombélfekély (10x gyakoribb)

- Keletkezésében a fokozott sósav-pepszinválasztás szerepe döntő + gyorsult gyomorürülés
- Legtöbbször hiperacid
- 95-100%
- Ritka

A gyomor- és nyombélfekély közti hasonlóságok és különbségek : **tünetek**

Gyomorfekély

- Bal bordaív alá sugárzó, tompa, maró, sajgó fájdalom, hányinger, hányás, gyengeségérzés, fogyás
- **A fájdalom:**
 - éjszakánként kb. 30%-ban

Nyombélfekély

- Jobb bordaív alatti, gyakran a vállba, hátba kisugárzó, tompa, de heves görcsökig fokozódó fájdalom, hányinger, gyomorégés
 - Étkezés után 1/2-1 órával jelentkezik
 - Éjszakai órákban a legintenzívebb

Terápia

- Helicobacter pylori eradikációja
- Savkötő és savszekréciót gátló szerek
 - (H₂ blokkolók, protonpumpa gátlók)
- Sejtvédő (citoprotektív) szerek
 - (prostaglandinok, bizmutkészítmények)
- Estlegesen fennálló vérzés:
 - sclerotizáló kezelés, hő-, elektro- vagy lézerkoaguláció
 - műtét

Dietoterápia

• A diéta célja:

- Megfelelő **tápanyagellátás** biztosítása
- **Nyálkahártya kímélete** a mechanikus és kémiai ingerektől
- Hiperaciditásnál: **gyomorsavtermelés csökkentése** (könnyen emészthető zsiradékok)
- Recidívák kialakulásának megakadályozása

A diéta szakaszai

- **1. szakasz: (vérhányás)**
A betegnek ilyenkor szájon keresztül semmit sem adunk. Ha javul az állapota, kortyonként **Acepraminos tea** adható
- **2. szakasz: (occult vérzés)**
Energia- és fehérjegazdag, VNOÉR szegény, kímélő fűszerezésű, folyékony étrend
- **3. szakasz: (a hámosodás megkezdődik)**
Energia- és fehérjegazdag, VNOÉR szegény, kímélő fűszerezésű, pépes étrend adható, majd átmenet a **könnyű vegyesbe**.
- **4. szakasz: (a beteg panaszai megszűnnek)**
A tápláltsági állapothoz igazodó energiataralmú étrend **könnyű-vegyes** változata javasolt az **egyéni tűrőképesség** figyelembe vételével

Fekélybetegség 2. szakaszában javasolt ételek, ételcsoportok

- mérsékelten cukrozott tejes italok (banánturmix, túróturmix esetenként tejszínnel dúsítva)
- mártások (sajtmártás, almamártás, petrezselyemmártás, céklamártás)
- sodók (vanília sodó)
- főzelékpürék (sárgarépa-, sütőtök-, zöldborsó-, zöldbab-)
- krémlevesek (spárga-, sütőtök, zeller-, burgonya-, zöldség-, zöldborsó-, darakrémleves)

Fekélybetegség 2. szakaszában NEM ajánlott

- erősen sózott vagy cukrozott ételek, italok
- karamell
- méz
- magas extraktív anyag tartalmú
 - húsleves, erőleves, aszpicok és kocsonya

A savviszonyok figyelembevétele a 3. szakasztól

hiperaciditás	anacidás/ hipaciditás
• energia: tápláltsági állapottól függően, általában 30-45 kcal/ttkg	• energia: tápláltsági állapottól függően, általában 30-45 kcal/ttkg
• fehérje: 1-1,2 g/ttkg	• fehérje: 1-1,2 g/ttkg
• zsír: 1-1,5 g/ttkg, főleg növényi olajok és tejsziradék (tejföl, tejszín, vaj)	• zsírszegénység jellemző (0,6-0,8g/ttkg);
• szénhidrát: 4-6 g/ttkg; főleg keményítő (tömény cukrot ne!).	• szénhidrát: 5-8 g/ttkg. Az energiabevitelt főleg keményítővel fedezzük.
• kerülni kell: a magas extraktív anyag tartalmú ételeket, a nyálkahártyát izgató fűszereket, mézet	• A gyomorsav fertőtlenítő hatásának kiesése miatt fokozottan kell ügyelni a higiénés szabályok betartására!

Fekélybetegség 3. és 4. szakaszában

a **krónikus gastritisnél** megismert

szempontoknak megfelelően állítjuk össze az

étrendet.

Tünetmentes időszakban:

a tápláltsági állapotnak megfelelő energia- és tápanyagtartalmú étrendet a beteg **egyéni igényeinek és tűrőképességének** megfelelően állítsuk össze, ügyelve a **rendszeres, naponta ötszöri étkezésre**

Diétás anamnézisben szerepeljen

- Stressz, gyógyszerek (szalicilátok, nem szteroid gyulladáscsökkentők)
- Étkezési gyakorisága.
- Nikotin, koffein, alkoholfogyasztási szokások.
- Van-e gyomorégés, vagy savas, maró érzés a nyelőcsőben?
- Fájdalom jellege (hol, mikor).
- Tünetek szezonálisága
- Étvágy változása.
- Testtömeg változása.
- Egyéni tűrőképesség - élelmiszerek, ételek (konyhatechnológia) tisztázása.

Egy kórházi ebéd tervezése

Könnyű-vegyes	2. szak E bő, F bő, VNOÉR szegény, kímélő fűszerezésű, folyékony	3. szak - hipacid E bő, F bő, Zs szegény, VNOÉR szegény, kímélő fűszerezésű, pépes	3. szak – hiperacid E bő, F bő, Zs dús, VNOÉR szegény, kímélő fűszerezésű, pépes
Húsleves	Sárgarépa krémleves	Húsleves - lezsírozva	Sárgarépa krémleves
Főtt marhahús		Húsgombóc	Húsgombóc
Sóskamártás	Petrezselyemártás dúsítva	Kefires sóskamártás	Tejszínes petrezselyem- mártás
Főtt burgonya		Burgonyahab	Burgonyapüré

Köszönöm a figyelmet!

